

# Derfor valgte FHI å lene seg på norske blodpropptall



Tysklands forbundskansler Angela Merkel (66) har fått første dose av Astra Zenecas omstridte koronavaksine. Også finansminister Olaf Scholz (62) fikk første dose med Astra Zeneca-vaksine fredag. Foto: John MacDougall, Reuters/NTB

Ingeborg Moe og Ole Alexander Saue

FHI brukte norske tall da de konkluderte med at Astra Zeneca-vaksinen skulle skrotes. I andre land er tallene helt annerledes.

Norge og Danmark skiller seg ut. Danmark har stanset bruken, mens Norge har den på vent inntil en endelig avgjørelse i mai. Sverige og Finland fortsetter å bruke den på folk over 65 år. Storbritannia gir den til alle over 30. Frankrike har satt den nedre grensen ved 55 år.

Torsdag anbefalte Folkehelseinstituttet å ta vaksinen helt ut av det norske vaksinasjonsprogrammet. Årsaken er at seks Astra Zeneca-vaksinerte nordmenn har fått blodpropper kombinert med et lavt antall blodplater og blødninger. Fire av dem har dødd.

Helseminister Bent Høie vil ikke konkludere om fremtidig bruk ennå. Regjeringen ønsker et bredere grunnlag før den tar endelig beslutning om Norge skal bruke vaksinen fremover.

## 30 millioner Astra Zeneca-doser

Det er satt over 30 millioner doser av Astra Zeneca-vaksinen. Norge har registrert desidert flest tilfeller av alvorlig blodpropp pr. dose satt.

**Norge:** 1 pr. 20.000.

**Danmark:** 1 pr. 40.000.

**Finland:** 1 pr. 80.000.

**Italia:** 1 pr. 82.000.

**Tyskland:** 1 pr. 87.000.

**Sverige:** 1 pr. 143.000.

**Storbritannia:** 1 pr. 600.000.

## Derfor sa FHI nei

De tre viktigste faktorene bak FHIs råd er:

- Hvor ofte bivirkningene oppstår.
  - Tilgang på andre vaksiner.
  - Smittepresset.
- Vår beslutning er tatt etter norske forhold. Vi har et lavere smittepress sammen-

lignet med andre land, sier overlege Sara Wiksmoen Vatle i FHI.

Det å kutte ut en vaksine har også konsekvenser. Det fører til at det tar lengre tid å få vaksinert befolkningen og man risikerer at flere blir syke av covid-19.

FHI peker på at de eldste stort sett er vaksinert. Derfor er det yngre som er mest aktuelle for vaksinen fra svensk-britiske Astra Zeneca.

FHI klør seg i hodet over de store forskjellene mellom landene.

**- Vi vet ikke hvorfor det er slik. Dette er et stort mysterium, sier Watle.**

- I noen land er det flere tilfeller enn andre. I for eksempel Afrika, og India, ser vi det ikke. Der har vaksinen brukt i stor utstrekning.

- Vi vet ikke om det skyldes befolkningen. I Norge har vi gode registre. Da kan vi oppdage det lettere.

**- Dersom frekvensen i Norge hadde vært som i andre land, hvordan ville FHIs vurdering vært da?**

- Det er vanskelig å svare på. Vi gjør registret basert på norske tall. Da måtte vi regnet på nytt.

**- Vi har satt langt færre doser. Har vi et dårligere beslutningsgrunnlag enn for eksempel Storbritannia?**

- 135.000 doser satt, med seks tilfeller. Det er tross alt ganske store tall.

## Slik beregner de risikoen

FHI har gjort en rekke anslag hvor de har veid risikoen for å dø av vaksinen opp mot covid-19. Disse bygger på norske tall.

• FHI estimerer en dødelighetsfrekvens på 2,3 pr. 100.000 dose. Da er det større risiko for å dø av vaksinen enn av covid-19, mener de.



Førsteminister Nicola Sturgeon (50) i Skottland fikk første dose av Astra Zeneca-vaksinen torsdag. I Storbritannia er det kun de under 30 år som anbefales en annen vaksintype. Foto: Jane Barlow, PA/Reuters/NTB

## Det er ikke utenkelig at denne bivirkningen også fordeler seg ulikt i Europa



Anne Spurkland, immunolog og professor, Universitetet i Oslo

• For kvinner mellom 45 og 49 år må vaksineringsen forsinkes med 79 uker for at risikoen for å dø av covid-19 veier opp risikoen ved vaksinen.

• For menn mellom 65 og 69 år vil en forsinkelse på fem uker gi lik risiko for å dø av covid-19 som vaksinen. Forbeholdet her er at bivirkningene er like i alle aldersgrupper og hos begge kjønn.

Analysene er bare anslag. Det er knyttet stor usikkerhet til disse blant annet fordi man ikke vet hvordan smitteutviklingen blir og hvor ofte bivirkninger oppstår.

## Kan slå ulikt ut

Antallet tilfeller av den sjeldne bivirkningen er i Norge seks. Er det nok til å konkludere?

Ja, mener immunolog og professor Anne Spurkland ved Universitetet i Oslo:

- Hvis vi skulle få to-tre dødsfall til av denne typen i Norge blant relativt unge vaksinerte, risikerer vi å skape mye mistro til hele myndighetenes vaksinasjonsprogram. Det kan ødelegge mye, sier hun.

Hun synes likevel det er bra at regjeringen vil gi seg selv fire uker til for å få enda mer kunnskap om disse bivirkningene.

Professoren mener det er to viktige grunner til at det er riktig å sette vaksinen på pause: Vi vet ikke om nordmenn er mer disponert for denne bivirkningen enn an-





Folkhelseinstituttets direktør Camilla Stoltenberg leverte sin anbefaling om Astra Zeneca-vaksinen torsdag. Men helseministeren vil ha et bredere grunnlag før han tar en endelig avgjørelse. Foto: Berit Roald, NTB

dre. Dessuten vet vi ennå ikke nok om hvorfor den sjeldne blodpropptypen oppstår.

Hun forsker selv på autoimmune sykdommer som MS og sier at det er høyere forekomst av det i Nord-Europa enn i sør.

- Det er ikke utenkelig at denne bivirkningen også fordeler seg ulikt i Europa. Da må FHI trekke konklusjoner på bakgrunn av det de ser i Norge, sier Spurkland.

At Norge og Danmark har gode overvåkingssystemer for å fange opp bivirkninger, kan også være en grunn til at flere tilfeller er påvist her, mener hun.

- Mange av dem som er involvert i vaksineringsen nå, var det også under svineinfluensapandemien. Tilfellene av narkolepsi som ble oppdaget i etterkant av massevaksineringsen da, har preget miljøet. Den forsiktighet som utvises nå, er delvis farget av de erfaringene, sier Spurkland.

#### Debatt i Danmark

I Danmark foregår det nå en diskusjon om regjeringen er for forsiktig. Redaktør Martin Krasnik i Weekendavisen er svært kritisk til beslutningen om å skrote vaksinen i Danmark. Han mener det viser at landets statsminister og helsedirektør styres av frykt.

Virusekspert Ørjan Olsvik er professor ved Universitetet i Tromsø. Han mener

#### FAKTA

### Astra Zeneca

Svensk-britisk legemiddelselskap med rundt 76.000 ansatte verden rundt.

Etablert i 1999 etter sammen slåing av svenske Astra og britiske Zeneca.

Blant de største farmasøytiske selskapene i verden. Hovedkontor i Cambridge.

Pascal Soriot er administrerende direktør. Tidligere Volvo-toppsjef Leif Johansson er styreleder.

Har utviklet covid-19-vaksine i samarbeid med Oxford Vaccine Group ved universitetet i Oxford.

Kilde: NTB

det er riktig å sette vaksinen på pause.

- Ikke bare fordi folk er blitt syke, men på grunn av tilliten til vaksiner generelt.

- Når vi har dokumentert så mange tilfeller, må vi ta hensyn til at dette gjelder oss. Vi må bruke de norske tallene.

Kan være overveldet av bivirkninger  
Medisinsk fagdirektør Steinar Madsen i Legemiddelverket sier at det ikke er uvanlig at landene fanger opp og gjør ulike vurderinger av legemidler selv om de er godkjent på europeisk nivå.

Madsen mener også at det er riktig å bygge analysen på norske tall, selv om det bare dreier seg om seks tilfeller.

- Men Storbritannia har satt over 20 millioner Astra Zeneca-doser. Man skulle tro de fanget dette opp?

- En mulig forklaring kan være at de er blitt så overveldet av bivirkningsmeldinger de ikke har klart å følge opp. Det var først da de begynte å lete etter disse bivirkningene at de fant dem, sier Madsen.

- Også andre legemidler har bivirkninger. Er andelen som får bivirkning, høyere for disse vaksinene enn for andre legemidler?

- Det varierer. Men vi må huske på en viktig forskjell. Vaksiner skal beskytte deg mot sykdom. Medisiner skal hjelpe mot sykdommer du alt har, sier Madsen.

## Strammer inn over helgen

BERGEN Byrådet i Bergen vurderer tiltak som rammer barn og unge, på grunn av stigende smitte blant ungdom i kommunen. De varsler endringer til uken.

- Vi har kommet i en situasjon vi ikke vil være i, sa byrådsleder Roger Valhammer fredag. Han sier de ikke vurderer å stramme inn på skjenketidene: - Det er ikke på serveringsstedene problemet ligger nå.

Det er isteden ventet tiltak mot skoler og barnehager med mye smitte, idrett og fritidsaktiviteter. (NTB)

# 836

Snart starter masse-testingen av barn og unge i områder med høyt smittetrykk. Regjeringen setter av 836 millioner kroner til formålet.

- Massetesting kan bidra til at vi raskere kan gjenåpne samfunnet ved at skjult smitte oppdages tidligere. Regjeringen vil snart legge frem sin plan for massetesting. For å forberede dette, har vi i dag endret regelverket slik at finansiering av massetesting kan skje gjennom folketrygden, sier helse- og omsorgsminister Bent Høie. (NTB)

## Låvetreff etterforskes ikke

GRAN Med opplysningene politiet har om låvemøtet i Gran kommune i påsken, mener de at det ikke rammes av koronaforskriften. Derfor åpnes det ikke etterforskning.

Innlandet politidistrikt mottok tidligere denne uken en anmeldelse fra Gran kommune om brudd på smittevernregler knyttet til to arrangementer 26. og 27. mars. Totalt 14 personer hadde torsdag testet positivt for koronavirus. Blant de smittede er arrangøren, en mann i 60-årene, og en kvinne i 70-årene, som begge er døde. (NTB)